

LÝ LỊCH DI TÍCH

- I/ Tên gọi :**
- Tên thường gọi : Nhà 101 Nguyễn Thái Học
 - Tên chữ : Lê Từ đường - Nhà Tấn Ký

II/ Địa điểm phân bố di tích, đường đi đến:

- Từ bên xe ô tô Hội An vào Thị xã theo đường Nguyễn Thị Minh Khai, qua khỏi cầu Lai viễn, rẽ trái trước Hội Quán Quảng Triệu tới đường Nguyễn Thái Học. Theo đường Nguyễn Thái Học đi chừng khoảng 500 m nhìn về phía tay phải là đến di tích.

- Di tích mang số 101 Nguyễn Thái Học thuộc khu vực II phường Minh An, thị xã Hội An.

- Thời Pháp thuộc, di tích mang số 18 Rue de cantonnaise.

- Trước giải phóng mang số 21 đường Nguyễn Thái Học.

- Có thể đi đến di tích bằng tất cả các phương tiện: ô tô, xe gắn máy, xe đạp nhưng đi bộ là tiện nhất.

III/ sự kiện - nhân vật- lịch sử:

- Vào thế kỷ 16- 17 Hội An trở thành một thương cảng Quốc tế sầm uất. Vào trong thời điểm lịch sử đó khi ngoại thương ở Hội An phát triển mạnh mẽ thì nhu cầu xây dựng những ngôi nhà để làm nơi giao dịch mua bán là một việc rất cần thiết đối với các cộng đồng cư dân Hội An. Nhà 101 Nguyễn Thái Học được hình thành từ yêu cầu của thực tế này.

- Vì không còn gia phả nhưng theo ông Lê Chương (người thừa kế cho biết ngôi nhà này có cách đây hơn 200 năm và đến đời ông là đời thứ 5, ông chưa tu sửa lớn lần nào, chỉ tu sửa nhỏ như dọi ngói. Năm 1990 dưới sự tài trợ của Ban QLDT Hội An, gia đình ông có tu sửa diềm mái, hành lang quanh sân trời, thay 2 con cá bị hỏng và máng xối nước dưới sự giám sát chuyên môn của Ban QLDT.

- Hiện nay trong nhà ông còn có các bảng hiệu “*Tấn Ký*” từ ông cố cho đến nay, đây là một minh chứng cho thời kỳ buôn bán của gia đình còn để lại.

- Chức năng của ngôi nhà xưa kia dùng làm nơi buôn bán, chứa hàng, cho thuê, ở. Hiện nay sử dụng vừa là ở, vừa là nhà thờ tộc “*Lê Từ đường*”

IV/ Loại hình di tích: Nhà ở

V/ Khảo tả di tích:

- Di tích thuộc loại hình kiến trúc dân dụng (nhà ở) làm theo dạng hình ống gồm nhiều nếp nối nhau thông từ mặt phố Nguyễn Thái Học sang mặt phố Bạch Đằng. Nếp I có 6 hàng cột tạo thành 3 gian nhà, hai gian hai bên rộng 2m gian giữa rộng 1,2m. Tất cả các chân đều đứng trên những tảng đá tròn, chạm hình hoa sen và văn kỹ bà khá trau chuốt, các cột hiên hình vuông xoi chỉ tròn 4 cạnh được lắp ghép bởi những thanh gỗ tạo thành mảng tường gỗ mặt tiền của ngôi nhà. Cửa chính ở giữa thông từ mặt phố trước sang mặt phố phía sau. Trên mí cửa có gắn 2 mắt cửa “*hình xoáy âm dương lá đề*”. Các cột quân và cột cái hình tròn có đường kính 30cm, ở nội thất của hóp này vì nóc được chia làm 2 phần:

1) Vì nóc sát hiên được kiến trúc theo kiểu “*cột trốn kẻ chuyên*” gồm 3 hàng cột cộng hàng cột hiên, phía trước tạo thành ở phần này có 3 hàng cột giữa ăn thông lên mái tạo thành sườn chính của nóc nhà có làm sàn gác. Hai gian 2 bên có những bức ván đồ lụa và chạm con tiện làm thành 2 căn buồng dùng để thờ cúng ông bà, chính giữa ở trên cao đặt trang thờ phật. Ngay giữa lối đi, có thang lên gác phía trái. Từ dưới nhìn lên ngay lối cửa ra vào ta thấy trên sàn gác có làm 1 ô cửa nhỏ hình vuông kích thước 1m x 1m dùng để vận chuyển hàng hoá.

2) Kế tiếp hàng cột thứ 4 và thứ 5, khoảng cách 2 hàng cột này rộng 2,5m được kiến trúc theo kiểu “*chông rường giả thú*”. ở phần này được chạm trở khá công phu thể hiện bàn tay chạm khắc tài hoa của nghệ nhân xưa với đồ án trang trí “*bát bửu mai lan cúc trúc*”, các giả thú khắc chạm hình quả bí cách điệu rất đẹp làm ta khó phân biệt được đâu là trang trí, kiến trúc đâu là công năng. Mặt khác, giữa hàng cột thứ 5 và thứ 6 còn kết cấu “*vì vỏ cua*” với giá đỡ được chạm khắc hình tượng 2 thanh gươm đan chéo nhau và dải lụa bao quanh.

- Vì vỏ cua này là 1 giải pháp mở rộng không gian ngôi nhà và cũng là nơi để trang trí đèn. Cái bẩy hiên chạm hình cá.

- Nếp 2 chạy dọc theo sân trời gồm 2 tầng, kết cấu vì cũng theo kiểu chông rường giả thú nhưng kích thước nhỏ hơn, 2 cây cột vuông đứng trên tảng đá vuông cùng với bờ tường tạo nên nếp 2 này. Các tai cột đều được chạm khắc hình con sóc chùm nhỏ, quả đào, quả phật thủ, con dơi. Cửa ban công cửa gác làm theo kiểu thượng song hạ bằng bằng gỗ chạm hình tứ quý (4 con dơi bay quanh chữ quý)

- Nếp nhà thứ 3 lại xoay ngang, song song với nếp 1, gồm 4 hàng cột tạo thành, các cây cột đều ăn thông lên mái được kiến trúc kiểu kèo cầu cánh ác đơn giản, hoa văn trang trí ít hơn, các xà được xoi chỉ có sàn gác tầng 2 liền với gác của nếp 2. Hành lang lên gác được đặt ở nếp này. Ngay cửa vào của nếp này cũng được đôi mắt cửa theo hình xoáy âm dương lá đề. Bức vách gỗ (sát sân trời) có ô cửa sổ được khắc chạm cách điệu hình bức bình phong, giữa là con tiện, xung quanh bức bình phong chạm hình dơi, dải lụa.

- Mái lợp ngói âm dương, có 2 tầng, đầu hồi uốn cong, nền lát bằng gạch Bát Tràng, nền hiên và sân lát đá thanh lớn.

VI/ Các hiện vật trong di tích:

- Hai bộ liễn, chữ vàng nền đỏ, kích thước 2,2m x 15cm.
- Một bộ liễn nền đen chữ khảm trai, kích thước 2,2m x 15cm.
- Hai bộ liễn về phong cảnh nền đen chữ khảm trai, kích thước 2,2m x 15cm.
- Hai bộ liễn chữ vàng nền đen, kích thước 2,2m x 15cm.
- Một bức hoành “*Lê từ đường*” nền đỏ chữ vàng 1m x 65cm.
- Một bức hoành “*Tân Ký*” chữ vàng kích thước 1,2m x 80cm.
- Một bức hoành dạng bình phong có 2 chữ “*Tân Ký*” chữ vàng nền đỏ kích thước 40 x 20 cm.
- Một bức hoành dạng bình phong có 2 chữ “*Tân Bửu*”, chữ vàng, nền đỏ, kích thước 1,2m x 80cm.
- Một bức hoành dạng bình phong khắc 2 chữ “*Tân Ký*” chung quanh chạm hình dơi, kích thước 1m x 50cm.
- Một bức hoành có 4 chữ do vua Bảo Đại tặng: 80 x 60 cm.
- Một bộ bàn ghế gỗ ghép đá có chạm khắc.

VII/ Giá trị lịch sử - khoa học - lịch sử - nghệ thuật - văn hoá:

- Đây là di tích thuộc loại hình đặc biệt được Bộ Văn Hoá công nhận xếp hạng nên có giá trị về lịch sử cũng như khoa học kiến trúc đặc sắc

- Qua các mảng chạm khắc, nghệ thuật kiến trúc còn hiện tồn cho ta thấy được 1 lối kiến trúc do bàn tay thợ địa phương đã làm nên vẻ riêng biệt độc đáo của Hội An. Di tích 101 Nguyễn Thái Học cùng những di tích khác tạo nên quan thể kiến trúc Đô thị cổ Hội An.

- Góp phần làm sáng tỏ lịch sử thương cảng Hội An.

VIII/ Trạng thái bảo quản di tích:

Thuộc quyền sở hữu tư nhân, di tích vẫn được bảo quản tốt của gia đình ông Lê Chương. Từ đời ông cố nội đến nay, gia đình chưa có gì tu sửa lớn. Tháng 2/1990 dưới sự tài trợ của Ban QLDT và giám sát chuyên môn, gia đình ông có sửa lại diềm mái của sân trời, theo 2 con cá và hệ thống máng nước. Hằng năm có lau chùi, đánh bóng sườn gỗ. Ngoài ra không có tu sửa gì khác.

IX/ Các phương án bảo vệ sử dụng di tích:

- Vì đây là di tích loại I nơi đón khách tham quan nên ngôi nhà 101 Nguyễn Thái Học cần phải có kế hoạch tu bổ và bảo vệ thường xuyên.
- Di tích đã được Bộ Văn Hoá cấp bằng công nhận “ Di tích lịch sử- văn hoá”, nay cần có kế hoạch hỗ trợ kinh phí tu bổ hàng năm cho di tích này.
- Cần có chế độ bảo vệ đặc biệt khác cho di tích.

X/ Cơ sở pháp lý bảo vệ di tích:

- Di tích được đưa vào danh mục bảo vệ từ năm 1985 của Ban QLDT Hội An.
- Được Bộ Văn Hoá cấp bằng công nhận năm 1990 - quyết định 506/ QĐ-VH ngày 19/3/1985 của Bộ văn hoá xếp hạng khu phố cổ Hội An do Thứ trưởng Nông Quốc Chân ký.

XI/ Những tư liệu bổ sung:

- Bài giới thiệu di tích nhà Tấn Ký của chủ nhà.
- Các bài nghiên cứu về di tích này đăng ở tạp chí kiến trúc năm 1987

BAN QUẢN LÝ DI TÍCH HỘI AN
Trưởng ban

Đã ký

Nguyễn Văn Phi

Hội An, ngày 15 tháng 4 năm 1992
Người lập lý lịch

Đã ký

Nguyễn Thị Nhung

TM. UBND THỊ XÃ HỘI AN
Phó Chủ tịch

Đã ký
Phạm Ngọc Giới

SAO NGUYỄN BẢN CHÍNH

